

Komentarji

Washington ni nikogar do-
Ameriški kapitalisti obo-
"tretji raj"

nevelitvo "partnerstvo" z
delavci in delavci je bilo od
četka fiasco. Dokaz te-
danes številne stavke, ki
po Združenih državah
gobe po dežju.

Leto dni so delavci ča-
Roosevelta, na Johnso-
NRA in na vse ostale pri-
proslulega. "partner-
toda bilo ni nič. Besede
besede, zakon je ostal
le na papirju. Trideset-
Desetodstotno zvišanje
malne mezde! Pravica or-
ranja! — Nič, besede...
ne bo izvedel, koliko
in apelov so delavci po-
Washington na predsed-
Roosevelta, na Johnsona,
lasko razsodišče, na "pri-
v senatu in nižji zbor-
Odviz na vse pritožbe in
je bil — nič.

no so se delavci naveli-
kanja in moledovanja in
so si sami pomagati s —
V trinajstih letih po-
Amerike še ni bilo toliko
kakor je to pomač. Po-
delavci oživeli, celo v
industrijskih mestih,
do dolgo let ni bilo nobene-
njaka; povsod je prišel ko-
trpeljivosti.

stave so jasen do-
je Rooseveltov program
ekonomskega življenja
dal, kolikor se tiče de-
Delavci niso dobili po-
mobilso ne nekaj beraških
moštvo, ne pa dostoj-
vske pomoči. Se vedno
et do dvanajst milijonov
brez dela. Javna dela
kakor poln za Triglav;
dela, za katera je vlada
800 milijonov dolarjev,
dalozno skrahirala in o-
si se le demokratiški ko-

riški delavci morajo en-
poznati, da od "prija-
raznih "odrešenikov"
prave pomoči zanje. Mo-
Morajo spoznati, da po-
si morajo sami, edinole

Hitler, diktatorski gla-
tretjega nemškega cesar-
mralično oborožuje Nem-
To je njegov glavni posel.
dejanje! Na vse pogodbe
sklenjene, sklenjene po s-
vojni, se Adolf poživja.
Diktatorji ne more biti har-
in ne miru. Vsak dik-
tože biti prvi, največji in
čnejši.

tdaj izžema nemške de-
in kmete za nove topove,
letala in strelivo. Vsa
mora biti v službi ar-
Toda nemške tovarne ne
dovolj hitro producirati
orožja in opreme, ki jo
je Adolf načrt. Adolf
moral zateči v Anglijo in
ko po vojni material.

lti hoče imeti "najboljšo
to floto" v Evropi in tri-
mu trdke ter dve angle-
mu že poslate dovolj ma-
za 2500 modernih bomb-
tal. Za vsa ta naročila
ova vlada točno plačuje v
ini. Nemčija je bankroti-
in do kraja izsušana, če jo
nerja za regularne dolgove;
tja je mizerna in njeni de-
morajo garati napol za-
— ampak za letala, ki jih
ajo ameriški in angleški
tali, ima dovolj denarja.

istiki in angleški magnat-
skije za Hitlerjevo oboro-
seveda skrbe, da tudi
nimin državam in Angliji
manjka moralnega orodja.
o enkrat v bližnji bodočo-
lustrane nova vojna med
in Anglijo ter Nemci-
Ameriko za "demokracijo
prave vojne", bodo angle-
in ameriški tepci imeli to-
da jih pošljejo bombe iz
in angleškega in ameriškega
Ampak reveži tega ne

ŠPANJA — REPU- BLIKA MONAR- HISTOV!

Dežela se naglo pogreza v morje
reakcije. Odpravljene so vse
reforme in revolucija je ne-
izogibna

Madrid. — (FP) — V čet-
tem letu po odpravi monarhije
in ustanovitvi republike je špan-
sko delavstvo na slabšem ko je
bilo pred revolucijo. Velike
spremembe so prinesle lanske
volitve, ki so s pomočjo katoli-
ških mrtvecev posadile reakcijo
v sedlo. Katoliška cerkev in
monarhistična reakcija sta ta-
krat nagnali vse na voliče, tudi
desettisoče mrtvecev, nakar je
zapihal nasproten veter, veter
srednjeveške reakcije.

Po ustavi je Španija še vedno
"delavska republika vseh raz-
redov". Odkar je reakcija iz-
ustila nad 8000 monarhistov iz
ječe, je pa v praksi postala "re-
publika monarhistov". V ječo
sedaj romajo delavci in njih vo-
ditelji. O kakšnem liberalizmu
ni nobenega sluha. Tista ide-
alna republika, katero so v usta-
vi začrtali socialisti s pomočjo
republikanskih liberalcev, je iz-
ginila.

Reakcija je odpravila vse re-
forme. Kljub ustavnim določ-
bam je cerkev dobila nazaj vse
stoletne privilegije — vladno
subvencijo duhovnikov, šole in
velikanska cerkvena premože-
nja. Sličnih ugodnosti so delež-
ni tudi fevdalni veleposestniki,
katere je sedanja vlada — njih
vlada — zopet proglasila za ne-
omejene gospodarje. Z delitvi-
jo veleposestev je konec, in ko-
nec je vse agrarne ter drugih
reform. Socialna zakonodaja
rapidno izginja druga za drugo.

Po izjavi Larga Caballera,
bivšega socialističnega ministra
in unijskega voditelja, je polo-
žaj španskega delavstva in kme-
tstva danes slabši ko je bil pred
revolucijo. Med masami, poseb-
no med kmetstvom proletari-
atom, vlada nepopisna beda in la-
kota. Po izjavi očividcev — a-
meriškega poročevalca Louisa
Fisherja — jedo ljudje travo,
mačke, pse in mrhovino.

O civilnih svobodščinah ni več
nobenega sluha. Za delavsko
časopisje vlada stroga cenzura.
Zaplenjevanje antirežimskih li-
stov je nekaj vsakdanjega. Re-
presije delavstva so drastične.
Vlada odprto protežira fašiste,
ki se zbirajo okrog Gila Robel-
sa, aspiranta za španskega Hi-
tlerja in voditelja reakcionarne
večine v parlamentu. Vse proti-
fašistične demonstracije so pre-
povedane. Vlada se pripravlja
na vzpostavitev smrtnih kazni
za rebele.

V tej atmosferi reakcije in
represij se zbirajo nad Španijo
oblaki nove, proletarske revolu-
cije, ki bo, če bo uspešna, po-
metlja z reakcijo prav tako te-
meljito ko v Rusiji. Socialisti
so se odprto izrekli za delavsko
diktaturo. Tudi so sklenili, da
ne bodo več iskali politične to-
varšije z liberalci, ki so v glav-
nem odgovorni za povratak re-
akcije radi svoje taktike.

Združiti skušajo tudi vse de-
lavske frakcije v enotni fronti.
V nekaterih provincih je že pri-
šlo do tega in je delavstvo soli-
darno. Socialistične in anarho-
sindikalistične unije ter grupe
so že dosegle bolj prijateljske
odnošaje, prav tako tudi Tro-
ckijevi komunisti. S starimi
manevri rogovilijo le še "čisti"
komunisti (stalinovci), ki še
vedno hodijo v Moskvo po in-
strukcije. Pred par tedni je za-
pustil stranko eden glavnih vo-
diteljev, Jose Balbontin, ker se
ne strinja s taktiko. Ob izstopu
je poudaril potrebo enotne de-
lavske fronte za prevrat reak-
cije.

Da vodisedanji razvoj v re-
volucijo, ni nobenega dvoma.

(Daje na 2. strani.)

Stavka pod NRA je legalna, pra- vi sodnik

Zavrzel je odlok nižjega sodni-
ka, ki je delavstvu skušal za-
vezati roke

Trenton, N. J. — (FP) V dr-
žavi New Jersey ima delavstvo
pravico do stavke tudi pod NRA
in sme si zgraditi take unije,
kakršne hoče ter uposiliti kot
organizatorja ali unijskega u-
radnika kogar hoče.

To je odlok državnega vrhov-
nega sodišča, ki je zavrnil in-
junkcijo nižjega sodnika Fallo-
na. Ta sodnik je odredil na
prošnjo nekga podjetja za av-
lo, da pod "new dealom" delav-
stvo nima pravice do stavke, pi-
ketiranja ali pa v slučaju po-
skusa za organiziranje uposiliti
kot organizatorja kako "zuna-
njo" osebo.

Vso to predpotopno "teorijo"
je zavrnilo vrhovno sodišče. "V
zakonu za gospodarsko obnovo
ne najdemo nič takega, kar bi
delavcem jemalo pravico do
stavke, če jim je zanikano zvi-
šanje mezd kakor v tem slučaju.
Pravica do kolektivnega pogaj-
janja pomeni pravico do stavke.
Pravica do stavke pomeni pra-
vico do rabe postavnih sredstev
in da na miren način nagovar-
jajo svoje sodelavce, da se pri-
družijo njih vrstam."

Sodnik Fallon je izdal injunk-
cijo pred več tedni, nakar je od-
stopil in dobil dobro odvetniško
mesto pri neki korporaciji.

S stavkovne fronte v juž- nih državah

V Mehikem zalivu počivajo vsa
pristanišča razen v New Or-
leansu, kjer sčebajo člani
kompanijskih unij. — Stavke
drugih delavcev

New Orleans. — (FP) — Nad
štiri tisoč pomolških delavcev in
članov Intl. Longshoremen's u-
nije je na stavki v sedmih teksa-
ških pristaniščih in v Lake
Charles, La. Razen neworlean-
skega počivajo vsa pristanišča
ob gornji obali Mehškega zal-
va.

V New Orleansu so pomolske
družbe podkupile delavce, člane
kompanijskih unij, z zvišanjem
plač za deset centov na uro. Od-
kar je izbruhnila stavka, prih-
tajo vsi parniki v to pristani-
šče, odkjer pošiljajo blago v pri-
zadete kraje po železnici. Če bi
ne bilo injunkcije proti uniji
pomolških delavcev in predse-
dniku Ryanu, bi tudi v New Or-
leansu ne šlo tako gladko, vsaj
pa bi imela unija svoje posto-
panke.

Razen v Lake Charles, kjer
sčebajo člani kompanijske uni-
je, je v sedmih pristaniščih vse
mirno. Edina aktivnost je pi-
ketiranje. V Corpus Christi je
neki uradnik Red River Barge
linije skušal razkladati tovor,
toda neki stavkar ga je usekal
po glavi, nakar se je uradnik
premisli.

Na stavko se pripravljajo tu-
di pristanišči delavci v seve-
rovzhodnih pristaniščih države
Alabama. Ključ do situacije je
pristanišče v Beaumontu, Tex.,
ki je sedaj še pod kontrolo stav-
karjev.

Če se pridružijo stavki tudi
pomolški delavci na vzhodu, kar
ni izključeno, bo prizadeta vsa
obalska pomorska transportaci-
ja. Na faciilni obali je stavka
že izbruhnila.

Po stavkah so prizadete tudi
druge industrije na jugu, pred-
vsem tekstilna in rudarska. V
Daltonu, Georgija, so na stavki
nogavičarji pri Real Silk Ho-
siery kompaniji. Na svoji stra-
ni imajo vse prebivalstvo, ki
jim pomaga vzdrževati piketno
stražo 24 ur na dan. Z njimi
sodeluje tudi policijski komisar,
ki jim je obljubil vso oporo.
Stavkarji zahtevajo 10% zvi-
šanje plač za tiste, ki zaslužijo

DOLINA IMPE- RIALNA SVOJE POSTAVE

Fevdalci so zopet napodili dele-
gacije Civil Liberties unije in
študentov; na svezno injunk-
cijo se pokihajo

Brawley, Cal. — (FP) —
Zadnje nedeljo je bila zopet vsa
dolina Imperial pokonci, oboro-
žena s puškami in krepelci ter
pripravljena, da brani svoje
fevdalstvo do zadnje kaplje kr-
vi, če je treba. Na molitev je
pozabila, pač pa se je pripravila
na "slavnostni" sprejem prokle-
tih radikalcev in boljševikov
znamke Civil Liberties unije in
Lige za industrijsko demokra-
cijo.

Ti "boljševiki" so v tem me-
stu zadnje nedeljo namreč na-
meravali imeti shod. Nič dru-
gega. Na shodu bi govorili o
pravicah poljedelških delavcev do
organizacije. V ta namen so
poslali v Brawley deputacijo
študentov, učiteljev ter prid-
narjev. Z sveznim industrijs-
kim posredovalcem generalom
Pelham Glassfordom so se bili
dogovorili, da jih v mestu
sprejme. Bil pa je — odsoten.

Namesto Glassforda je depu-
tacija sprejelo več sto rančer-
jev, fevdalnih farmerjev kalifor-
nijske vrste, ki so "pripravi-
ljeni boriti se za svoje pravice
(nemoteno izkoriščanje polje-
delskih delavcev) do zadnje
kaplje krvi." Zakleli so se, da
uđuše vsak poskus za organizi-
ranje nomadskih poljedelških
kulijev za vsako ceno.

In namesto shoda je bila de-
putacija napadena iz mesta ka-
kor že večkrat prej. "Boljševi-
kom" so razjarjeni fevdalci za-
grozili, da jih pokončajo na me-
stu, če naglo ne odnesejo pet
12 milj severno od Brawleyja so
tudi streljali nanje.

Federalna injunkcija, katero
je dobila pred več tedni Civil
Liberties unija proti motenju
svobode govora s strani oblasti
ali privatnikov, ni nič pomagala.
Dolina Imperial ima svoj zakon.

Zastopniki ACLU so po tem
izgonu naznanili, da se obrnejo
na zvezne oblasti v Washingto-
nu z zahtevo, da justični depart-
ment pošlje v ta kraj zvezne
"maršale" ali policije, ki bo skr-
bela za enforriranje federalne
sodnijske prepovedi. V ta na-
men bosta obiskala justičnega
tajnika Cummingsa direktor
Civil Liberties unije Rogers
Baldwin in njen odvetnik A. L.
Wirin, ki je bil pred par meseci
sam ugrabljen in zapoden iz do-
line Imperial.

Letalo s šestimi osebami padlo v morje

London, 10. maja. — Franco-
sko potniško letalo s tremi po-
tniki in pilotskim osebjem treh
se je izgubilo med poletom iz
Pariza v London. Domneva se,
da je letalo v gosti megli padlo
v angleško ožino in utonilo z
ljudmi vred. Ladje iščejo ostan-
ke pogrešanega letala.

Trije sovjetski uradniki pone- rili dva milijona rubljev

Moskva, 10. maja. — Gribe-
Maksimov in Volkov, uradniki
sovjetskega trasta volne, so bili
aretirani na obtožbo, da so osle-
parili sovjetsko državno banko
za dva milijona rubljev.

\$20 ali več na teden, in 20% za
tiste, ki zaslužijo manj ko \$20.
Druga zahteva je, da družba
podpiše narodno ali splošno po-
godbo za nogavičarsko indu-
strijo.

V Alabami in nekaterih okra-
jih Virginije je še vedno v teku
stavka rudarjev v premogovni in
železoruđniški industriji. Med
alabamskimi rudarji in privat-
no policijo je zadnje dni prišlo
do večjega spopada, v katerem
sta bila ubita dva rudarja, več
je bilo pa ranjenih.

Ohio je središče velike- ga stavkovnega gibanja

Mussolinijeva "cehovska država"

Fašistični ekonomski sistem po
srednjeveškem vzgledu bo u-
veden v juliju

Rim, 10. maja. — Centralni
fašistični odbor, kateremu na-
čeluje Mussolini, je včeraj odob-
ril načrt nove korporativne dr-
žave v Italiji, katera ima priti
v življenje enkrat v juliju t. l.
Do tedaj se mora Italija organi-
zirati v 22 korporacij, stanov ali
cehov, kakršni so bili v sred-
njem veku, ko so vladale fevda-
lne razmere. Načrt cehovske
države je v glavnem Mussolini-
jevo delo.

Korporacije ali cehi se bodo
grupirali v tri glavne kategori-
je. V prvi kategoriji ali skupini
bo kmetijstvo, v drugi industrije
in trgovina, v tretji pa javna
služba (uradništvo).

V prvo kategorijo korporacij
bodo spadali vsi podjetniki in
delavci, ki producirajo žita, sa-
dež, zelenjavo, vino, olivno olje,
sladkorno peso, dalje oni, ki re-
de živino, lovijo ribe, pridobiva-
jo les in volno.

Druga kategorija prevzame
kovinske, kemijske, usnarske in
papirne izdelke, tiskarstvo,
stavbarstvo, vodovode, plin, pro-
izvajanje električne sile, stek-
larstvo in rudarstvo.

V tretjo kategorijo pa pride-
jo zavarovalnice, bankarstvo,
profesije (učitelji, zdravniki
itd.), umetniki, transport na
suhih, morju in v zraku, gie-
dališča in gostiteljstvo (hoteli,
kavarne, gostilne, letovišča i t.
d.).

Vsaka korporacija ali ceh bo
imel predsednika, ki ga imenuje
Mussolini. Načelniki nastetih
grup korporacij bodo sami faši-
sti, ki jih postavi in odstavi
Mussolini. Vse te kategorije
bodo povezane med seboj s cen-
tralnim direktorijem, kateremu
bo načeloval Mussolini. Vseh
42 milijonov Italijanov mora
biti organiziranih v teh cehih in
vsakdo mora ostati v svojem
cehu.

Suša le malo omiljena

Prvi dež v Chicagu po 28 dneh

Chicago. — V sredo, 9. maja,
se je rekordna vročina povrnila
in dosegla 94 stopinj ob štirih
popoldne, kar je bil najvišji re-
kord za ta datum v zgodovini
čikaškega vremenskega biroja.
V noč od srede na četrtek je pa
prišla močna ploha, ki je malo
zmočila osušeno zemljo; to je bil
prvi dež v mestu in okolici v 28
dneh. Takoj po plohi je tem-
peratura padla na 70 in v četr-
tek je bilo spet komfortno hlad-
no. — Kakšna izredna suša je
letos, dokazuje vremenski biro,
ki poroča, da ves padec dežja v
severnem Illinoisu znaša od 1.
januarja le 3.89 palca, dočim je
normalen padec v tem času 10.44
palca.

Sedem ubitih v stavkovnih iz- gredih na Grškem

Atene, 10. maja. — Ena že-
nska in šest moških je bilo več-
raj ustreljenih, ko je policija
oddala salvo streliv iz strojne
v množico stavkajočih delavcev
v pristanišču Kalamati. Delavci
so zastavkali proti uvedbi stro-
jev pri delu v pristanišču.

Državna NRA sprejeta v nižji illinoiski zbornici

Springfield, Ill. — Nižja dr-
žavna zbornica je varedo spre-
jela s 77 proti 46 glasovom na-
črt državne NRA. Načrt gre
zdaj v senat. Nasprotniki na-
črta, večinoma republikanci, so
zagnali krik, da so bili poslanci
podkupljeni...

Delavske unije v Toledu pred
generalno stavko. Stavkovni
val objel druga mesta. Strajk
relfih delavcev v Kansasu.
Čez 15.000 pristaniščnih de-
lavcev zastavkalo v Californiji

Toledo, O., 10. maja. — Cen-
tralni odbor delavskih unij v To-
ledu se je sinoči posvetoval o ge-
neralni stavki vsega organizira-
nega delavstva v mestu, da po-
pre stavko avtnih delavcev v
treh tovarnah. Zastopniki unij
so tudi predlagali, da njihove
organizacije stopijo v boj za
enforriranje določb NRA in vseh
tovarnah in delavnicah v Tole-
du. Odbor je nato sklical za dan-
es javen shod vseh delavcev, ki
delajo ponoči in vseh brezposel-
nih delavcev, da se snidejo in
svetujejo pri načrtih za gene-
ralno stavko.

Cleveland, O., 10. maja. —
Položaj tukajšnje stavke gaso-
linskih nameščencev je nespre-
menjen. Gasolinske postaje so
še vedno zaprte. Stavka šofer-
jev Yellow Cab kompanije se
tudi nadaljuje.

Akron, O., 10. maja. — Na-
meščenci na tukajšnjih gasolin-
skih postajah so tudi zapretili s
stavko. V tovarnah za odvodne
lončene cevi je zastavkalo 1800
delavcev, ki zahtevajo "check-
off". Na štrajku je tudi 700
pekovskih pomočnikov in razva-
jevalcev peciva, ki zahtevajo
višjo mezo in priznanje unije.

V Mansfieldu, O., je stavkov-
na situacija nestremenjena. V
Osbornu je zastavkalo 300 de-
lavcev v cementarni. Druge
stavke so v Cincinnatiju in San-
duskyju.

San Francisco, Calif., 10. ma-
ja. — Čez 15.000 pristaniščnih
delavcev na pacifični obali je
zastavkalo včeraj; zahtevajo
več plače in krajši delovnik.

Syracuse, N. Y. — Pri Ro-
mington Rand Typewriter Com-
pany v Iilonu je zastavkalo o-
krog 4000 delavcev in delavk za
priznanje unije.

Wichita, Kans., 10. maja. —

Okrog 500 nameščencev relfih
organizacij, ki zahtevajo večjo
plačo, je včeraj pridobilo na svo-
jo stran delavce pri relfih del-
lih in priredilo večje demonstra-
cije pred relfimi uradi. Pri
demonstracijah je sodelovalo do
3000 delavcev in bili so nemiri,
pri katerih sta bila dva policaja
ranjena.

Stalinovci kritizirajo Leninovo vdovo

Moskva, 10. maja. — "Prav-
da", centralno glasilo vseunijs-
ke komunistične stranke, je o-
stro prišlo Leninovo vdovo,
Nadaždo Krupsko, zaradi nje-
nih Spominov, v katerih hoče
narediti vtisk, da je bil njen
mož mehak in sentimentalen.
"Pravda" piše, da bi morala
Krupska vedeti, da Lenin ni bil
mehak in sentimentalen. Nada-
lje list očita vdovi, da je v svo-
jih spominih pozabila omeniti,
kako dobra prijateljica sta bila
Lenin in Stalin.

Italijansko-avstrijsko-ogrski trgovski pakt

Rim, 10. maja. — Nov trgo-
vski pakt med Italijo, Avstrijo
in Ogrsko bo podpisan v soboto.
Pakt daje vsem trem deželam
razne prednosti. Italija bo po-
kupila preostanek ogrske pšeni-
ce in Ogrska bo kupovala avto-
mobile le iz Italije. Prav tako
se bo Avstrija omejila na razne
italijanske izdelke in v zameno
bo Italija kupovala les in lesno
kašo za papir v Avstriji.

Vroče bitke v Arabiji

Kairo, 10. maja. — Iz Arabi-
je prihajajo poročila o strahovi-
ti bitki, ki je v teku med četami
kralja Ibn Sauda in onimi iz Je-
mena za posest pristaniščneja
mesta Sane, ki je ob enem glav-
no mesto arabske dežele Jemen.
Obe stranki poročata o zmagah.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE
NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene
National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drlake (Ivan. Chi-
cago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cincin-
ti \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
termedijne \$9.00.

Subscription rates for the United States
(except Chicago) and Canada \$6.00 per year,
Chicago and Cincin \$7.50 per year, foreign
countries \$9.00 per year.

Come enliven po dogovoru. — Rokopisi se ne
vrstajo. — Advertisment rates on agreement. — Manu-
scripte will not be returned.

Naslov na var, kar ima stik s listom:
PROSVETA
3657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Domač drobiž

Obisk

Chicago. — Frank Jenko, biv-
ši elyški župan, je te dni v druž-
bi svoje žene obiskal urad SN-
PJ. Jenko in njegova žena za-
stopata Commercial Club, Ely,
Minn., na razstavi Outdoor Ex-
hibition na Municipal Pieru v
Chicago.

Tozi društvo

San Francisco, Calif. — Bara
Kramer, ki je bila dolgo vrsto
let aktivna v katoliških krogih,
je vložila tožbo proti katoliške-
mu ženskemu društvu, od kate-
rega zahteva \$5288 odškodnine,
ker jo je izključilo. V svoji ob-
tožnici navaja, da jo je društve-
na porota v zadnjem decembru
obsodila na denarno kazen v
znesku \$14.65, kar je bilo proti
pravilom. Kazni ni hotela pla-
čati in potem so jo ženske izklju-
čile.

Se vedno čeki Tavčarjeve

San Francisco. — Med onimi
tukajšnjimi rojaki, ki so zme-
njali ničvredne čeke Frances
Tavčarjeve, je bil tudi rojak
Judnič. Na ta način je prišel
ob vsoto \$50. Judničevi prijatelji
so se trudili, da bi mu bil
denar povrnjen in zasledovali so
Tavčarč do Chicaga, a doslej
brez uspeha.

SPANJA — REPUBLIKA
MONARHISTOV!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Vprašanje je le, kdo bo zmagal:
delavstvo ali klerofašizem. Re-
volucionarno razpoloženje je
med delavstvom močno razgiba-
no in se očituje v sporadičnih
krajnih generalnih stavkah.

Vlada se poslužuje slične tak-
like ko Dollfus v Avstriji tik
pred revolucijo. V več mestih
je odstavila socialistične župa-
ne in druge občinske uradnike,
zatira delavsko časopisje in de-
monstracije. Kadar pride do
revolucije, bo boj veliko bolj
krvav kot je bil v Avstriji. In
ce v tem boju zmaga delavstvo,
bo Španija postala druga de-
lavška republika na svetu, ki
reakciji ne bo dala več prilike
za nove mahinacije.

Brezposelni hočejo več podpore

Philadelphia, Pa. — Razne or-
ganizacije brezposelnih so pred-
sedniku Rooseveltu poslale pi-
sma, v katerem ga urgirajo, naj
se izreče za La Follettov zakon-
ski načrt javnih del. Načrt do-
loča nad pet milijard za nova
dela.

Predsednika opozarjajo, da
so se rešitve dovolitve v Penn-
sylvaniji skrhle od \$16,500,000
na \$10,000,000, odkar je bila u-
kinjena CWA. Število brezpo-
selnih se ni nič znižalo, cene pa
stalno rastejo: 80% šolskih ot-
rok je podhranjenih, "valed čes-
sar ne morete trditi, da v tej de-
želi nikdo ne strada." Kar deže-
la v tem času najbolj potrebuje,
je več in ne manj podpore za
brezposelne, pravi pismo.

Dola namesto dela

Phoenix, Ariz. — Novi reli-
ni sistem v tej državi določa za-
silno uposlitev "tiših oseb, ki
so v najbolj desperatnem polo-
žaju", kar pomeni nad 20,000
delavcev. Pet tisoč jih je bilo
že uposlenih, ostali bodo pa po
— možnosti. Pri zasilenem delu
delajo 42 ur na mesec, za kar
prejemajo groceno v vrednosti
\$21. Upanje, da se odpre delo
v industrijah, se ni uresničilo.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Pomladno pomlajenje

Piney Fork, O. — Večkrat sem
že slišal, da stari ljudje dobe
mladostno pamet, česar pa nisem
verjel. Sedaj pa verjamem, ker
je tudi mene prišla, namreč
ko sem bil na Power Pointu na
veselici.

Vso prošlo zimo sem pri peči
samotaril, sedaj na pomlad sem
se pa malo z motovilcem in re-
gradom opasel. Noge so oživele,
podplati so me začeli arbeti — to-
rej nekako pomlajenje, preraje-
nje. Tako sem se z Završni-
kovo družino domenil, da zapre-
žemo avto in se odpeljemo na
28. aprila na Power Point na so-
cialistično zabavo. Naslednji dan
se je tam vršila konferenca klub-
ov in društev Prosvetne matice
JSZ. Že davno sem se prepri-
čal, da so socialistične priredbe
najbolj zabavne in da se na njih
človek najbolj razvedri. To mi
bo potrdil sleherni, ki jih pose-
ča. Tako je tudi bilo na Power
Pointu.

Godbi sta bili dve, obe izvrstni.
Trije Tuškovi sinovi so igrali na
piano-harmoniko in tamburice,
lepo in veselo. Drugo godbo so
tvorili Bergantove hčere, ki ima-
jo izbornen orkester. In vsi so
mladi, v starosti od 13 do 17 let.
Lahko nastopijo na vsakem
odru. Tušek in Bergant sta si
v sorodu in oba prepričana so-
cialista. Tudi svoje otroke vzga-
jata v tem duhu, kar je jako raz-
veseljivo. Zato so pa privabili
s svojo izvrstno godbo stare in
mlade od blizu in daleč. In zato
tudi ni nič čudnega, da je stari
Nace plesal in pel, ves pomlajen.
Pa saj sem "ledih in fraj." Po-
sledice tega rajanja pa sem čutil
še naslednji dan na konferenci.
Med odmori na plesu je bilo obil-
no domačega petja, ki ga je vo-
dila Križajeva soproga iz Sale-
ma; ona ima izbornen glas.

Power Point je mala naselbi-
na z okrog 45 družinami, veči-
noma slovanskih narodnosti,
med temi 13 slovenskih družin
— par samci. Večina ima svoje
domove in se medsebojno dobro
razumejo. Imajo dve podporni
društvi — SNPJ in SSPZ — obe
spadajoči k Prosvetni matici
JSZ. Pri bližnjem gozdu imajo
malo dvorano, ki je pripravna
za plesišče in piknike.

Kot sem že omenil, ima ta
mala naselbina dve slovenski
godbi, povrh tega pa še enega
godca, ki je na 29. aprila igral v
omenjeni dvorani na majski za-
bavi. Ker so tamkajšnji rojaki
večinoma socialističnega prepri-
čanja, imajo svoj soc. klub JSZ.
V tem prekašajo druge, večje
slovenske naselbine, ki se ne
morejo ponašati s tako delavsko
organizacijo. Sodrug Štefan Čuk
se bavi s kokošerejo, tako tudi
a. Jakob Bergant, ki ima farmo.
Farmo ima tudi s. Matevž Tu-
šek, ki jo bi pa sedaj rad prodal.
On ima tudi trgovino z jestvina-
mi in gasolinsko postajo, ki jo
pa ima ob nedeljah in praznikih
zaprto. Na moje vprašanje, za-
kaj ima zaprto ob nedeljah in
praznikih, ko je več avtov na ce-
sti, je rekel, če ne bo prodal do-
volj gasolina čez teden, da bi s
svojo družino udobno živel, da
raje zapre vse skupaj. Ostali
tamkajšnji rojaki se preživljajo
kakor vedo in znajo; nekateri
delajo v rovu.

Na Power Pointu sem se sešel
z več prijatelji in znanci iz Sale-
ma. Z Mihevcem in njegovo
soprogo, s Križajem in sopro-
go, z Viktorjem Omejem in so-
progo in z Dolinarjem ter več
drugimi. Iz East Palestine z več
rojaki in z Brillhom, tajnikom
društva. Imel sem tudi priliko,

da sem se spoznal z bratoma Šte-
fanom in Johnom Čuk, dalje z
Bogatajem in Tavčarjem ter z
mnogimi drugimi, ki so vsi na-
prednega mišljenja in za socia-
lizem.

Naslednji dan, 29. aprila, se je
vršila konferenca klubov in dru-
štev JSZ. Bila je dobro obiska-
na. Iz zapadne Penne so prišli
štiri delegati — John Terčelj,
Jakob Ambrožič, John Tomšič
in Frank Mandel. Poročila, ki
so jih podali razni zastopniki, so
bila zanimiva, razprave stvarne
in zaključki dobri. Precej dobro
je povedal s. John Terčelj in pri-
poročal koristne stvari za delav-
stvo. Več o tej konferenci bo v
zapisniku, ki bo priobčen v Pro-
letarcu.

Nace Zlemberger, 276.

Vrline in napake

Sharon, Pa. — Pomlad je ven-
darle prišla in z njo tudi topla
vreme. Delavske razmere so po-
dobne razmeram v drugih kra-
jih. In večina ljudi je menda
z njimi zadovoljna, ako sodimo
po izidu prošlih volitev. Morda
se do prihodnjih volitev kaj iz-
boljša, če ne, bomo šli pa spet
na slona — z dežja pod kap in
obratno.

Kot sem že omenila, se je na-
rava prebudila z nastopom po-
mladi, prebudili pa smo se tudi
mi, kajti zadnje čase je bilo pre-
cej dopisov od tu v Prosveti.
Vsak po svoje poroča o tem in
onem, tako smo tudi poročali
vsak po svoje o Adamičevem
predavanju. Moje mnenje je še
sedaj, da je bilo za dotični večer
najboljše, da je Adamič predaval
v angleščini. Na ta način so
vsaj drugi izvedeli nekoliko tudi
o nas. Sem tukaj že 21 let, pa
nisem še nikdar slišala, da bi kdo
predaval drugim o nas. Bili smo
poznani le kot "Slavish" ali pa
kot "Austrians." Povej tem lju-
dem stokrat ali tisočkrat, da ni-
si "Slavish," ti ne bo nihče ver-
jel; vsak pravi, da ni še nikdar
slišal o slovenskem narodu. Morda
je to drugače po večjih na-
selbinah.

M. L. je pisal, da sem menda
smatrala vse one za Američane,
ki so bili pod nosom obriti. Men-
da ne misli, da sem tudi njega.
Judje, ki so prišli na predavanje,
ne razumejo slovenski, še manj
pa znajo slovenski pisati in čit-
tati. Le eden sam razume ne-
koliko hrvatski, namreč bančni
uradnik, slovenskega pa niti to-
liko ko dopisnikar angleški. To
vem iz lastne izkušnje, ker sem
z dotičnim uradnikom imela že
opravka. Priznajmo resnico, pa
če se nam dopade ali ne. Pri-
znajmo naše vrline in naše na-
pake, ker to je gentlemanško.

Josephine Cvelbar, 262.

Uradni seznam in označbe

Pallade, Colo. — Od časa do
časa uradno glasilo objavlja se-
znam umrlih članov z različni
označbami. V 77. številki Pro-
svete je bil priobčen tak seznam:
Navadno se pove datum rojstva
in kraj. Pri nekaterih, ki so bili
rojeni v krajih, ki jih je zasedla
Italija, je označeno, da so "iz
Italije." Po mojem mnenju je
v interesu nas vseh, da se v ta-
kih slučajih v bodoče "Italija"
opušča. Lahko se omeni kraj in
dotično provinco ali deželo — Pri-
morsko ali Notranjsko. Italija
si je po krivem pridobila naše
kraje, si jih je priropala, zato
pa mi ne smemo priznavati take
okupacije.

Dolžnost nas vseh je, da se bi
zavzeli za ubogo ljudstvo v oku-
piranih krajih. Ako bo šlo ta-
ko naprej, kot sedaj, ne bo kma-
lu več nobenega sledu o Sloven-

cih v omenjenih krajih. Z voj-
sko ne moremo na pomoč, z de-
narjem tudi ne, ker ga nimamo.
Lahko pa bi bojkotali italijan-
sko vero toliko časa, da bi naši
ljudje dobili svoje pravice, da bi
bili upoštevani kot enakopravna
narodna skupina.

Proč z označbo "Italija" v na-
ših uradnih poročilih!

Martin Kovač, 162.

Malo zgodovine

Moon Run, Pa. — Dne 2. maja
je minilo 34 let, odkar sem pri-
šel v to naselbino iz Chicaga.
Naselbina je štela kakih 225
družin oziroma hiš, last moon-
runske premogokopne družbe.
Leta 1901 jih je Pittsburgh Coal
Co. prekupila. Naselbina Moon
Run se nahaja sedem milj od me-
sta Pittsburgh. Takrat je bilo
težavno priti v mesto. Tri mi-
lje je bilo hoda do bližnje po-
ulične železnice. Sedaj imamo
boljšo prevozno postrežbo. Av-
tobus vozi vsako uro po lepi ce-
sti št. 22 in 30, ki pelje skozi
našo naselbino.

Družino Franka Trohe dobro
poznam. Sin Frank Troha je
bil pred dvema letoma izvoljen
za mirovnega sodnika (Justice
of the Peace), sedaj pa kandidi-
ra za državnega poslanca v 12.
distriktu okraja Allegheny.

Frank Maček.

Spomin na umrlo mater

Lorain, O. — Ime mati, spomin
na mater in vse kar je v zvezi s
to besedo je nekaj vzvišenega za
slehernege. Bilo mi je 4 leta ko
so mi umrli moja mati. Osam-
ljena sem ostala v mojih detin-
skih letih, brez matere, da bi me
njene roke božale in vodile. Nih-
če ne more čutiti, kar čuti otrok,
ki je ostal brez matere. Če ni-
sem bila nikdar nikomur nevošč-
ljiva, sem bila nevoščljiva tak-
rat, ko sem slišala klicati dru-
ge otroke — naša mati, moja ma-
ma. Nekega dne sem valed tega
postala tako nestrpna, da sem šla
k moji teti, materini sestrji, ki
me je vzgajala in nadomeščala
mater, in sem ji rekla, da jo ne
bom več klicala "teta," ampak
"mami." Oko se ji je zasolilo
in sem se razjokala tudi jaz.

Bilo je v mesecu maju, ko sem
bila stara 6 let. Takrat sem šla
s sestro na materin grob, ki sva
ga zrahljali in vsadili lepih rož:
lilije, vijolice in spominčice. Ti-
ste rože sem utrjala na vrtu in
oče se je jezil, pa sem mu pove-
dala, da ni bilo na materinem
grobu nobene rože. Spustil je
palico, ki je bila zame priprav-
ljena, teta pa me je objela in jo-
kala.

Otroci, ki niso tega skusili, ki
imajo matere, ne vedo ceniti svo-
je sreče, ki jo uživajo ob svoji
materi, h kateri se zatečejo v
urah bridkosti, ko iščejo to-
lažbe.

Naj omenim, da bo imel gospo-
dinjski klub SND veselico v so-
boto, dne 12. maja, za materin-
ski dan. V gornji dvorani bo
igral orkester, v spodnjih pro-
storih pa bo domača zabava.

Frances Jevce.

Smrt moje sestre

Nokomis, Ill. — Pomlad je pri-
šla, z njo pa tudi precejšnja su-
ša. Delavske razmere so bolj
klavrne. Rov št. 10 je pozimi
obratoval po 4 in 5 dni v tednu,
sedaj pa samo po dva dni.

Dne 20. aprila sem čital žalost-
no vest, da mi je v Clevelandu
umrla sestra Alojzija Kocjan,
rojena Lipovšek, kateri sem bil
varuh v njenih detinskih letih.
Ko je bila stara 26 let, sem jo
dobil iz starega kraja v Edison,
Kans., kjer je tudi pristopila v
društvo SNPJ. Njen asecment
pa sem plačeval eno leto. Ko se
je omožila s Frankom Kocjanom,
je on dejal, da mi povrne vožnje
stroške, ako ga počakam, da za-

služi. Ko je zaslužil, je odšel v
Cleveland, O. Lahko mi vsak
verjame, da sem veliko potrošil
za mojo pokojno sestro, pa imam
še vedno toliko, če bi vedel za
njeno smrt, da bi šel v Cleveland,
da bi jo spremlil k zadnjemu po-
čitku in bi ji poklonil venec cvet-
lic v zadnje slovo. Toda njen
mož me ni hotel obvestiti o nje-
ni smrti. V naznanilu piše, da
se nahajam v St. Louisu, Mo.,
njen oče pa v Clevelandu, O. On
dobro ve, da živim v Nokomisu,
Ill., že osem let, naš oče pa v
starem kraju.

Dragi pokojni sestri ohrani
trajen spomin! Žalujoci brat,
Frank Lipovšek.

Pismo dijaka

Chicago. — Dijak iz Ljubljane
piše svojemu sorodniku v Chi-
cagu:

V akademskih klubih se zad-
nje čase pojavlja močno levičar-
sko gibanje, posebno v Danici in
Triglavu. Mladi gredo s časom
naprej in hočejo tudi temu pri-
mernemu delovati, toda oblasti in
starešinstva jih na vseh koncih
ovirajo in preganjajo.

Pred pol letom so zatrli aka-
demsko društvo Borbo, predve-
rajšnjim pa Triglav. Nekaj čla-
nov so zaprli, druge pa fotogra-
firali in jim vzeli odtise prstov
kakor kakim zločincem. Sicer
je pa dosti, če rečeš, da si lačen.
Tako si "komunist" in te zapro.
Zadnjič so enega zaprli, ko je
pravil svojemu prijatelju, da so
na Štajerskem umrli trije otro-
ci, ker so se najedli surovega
krompirja v sosedovi kleti. Pred
tednom so pa zaprli osem sum-
ljivih kmečkih fantov in ko
fantje niso hoteli priznati "zlo-
čina," so jih hoteli prisiliti po
balkanski metodi. Za enega vem,
da so mu stolkli prste na rokah
in nogah. Tako je! — X. Y.

Vabilo na domačo zabavo

West Allis, Wis. — Organiza-
cija Slovenski avditorij priredi
domačo zabavo v soboto večer,
dne 12. maja, v Kraljevi dvor-
ani. Uljudno vabimo vse tukaj-
šnje in okoliške rojake na obil-
en posest. Postrežba bo izborna.
Vstopnina samo 50c. Po-
kažite, da se zanimate za Sloven-
ski avditorij in pridite vsi na to
prijazno domačo zabavo!

Pripravljalni odbor.

Dve pismi iz Jugoslavije

Eveleth, Minn. — Pisatelj Ada-
mič je pisal resnico, zato je
dvignil mnogo prahu v Jugosla-
viji s svojo knjigo "The Native's
Return." Prah se je dvignil v
ozračje, da je otemnelo. Sam, v
narodnem delu osiveli starček se
je znesel nad Adamičem, ki je
"oropal" Jugoslavijo najdražje-
ga kar je imela, značajnost. Ako
bi prah nazaj legel, bi bilo vse
dobro, toda prah se je dvignil ter
preplul ocean in je padel na tuja
tla. To je v oči narodnega bo-
jevnika velik greh, ki se pimer-
ja v vrsto svojih največjih škod-
ljivcev.

V to ozračje se je zagnal sivo-
lasi bojevnik, da dostojnim otme
kar se oteji da, ter mu užaljen
očita: "Padli ste, padli povsod,
koder ste potovali. Kod ste vse
potovali, mi ni znano, mi mi znano,
kje ste se navzeli tako odu-
jenih vtisov o naši državi, ki vas
je sprejela z odprtimi rokami.
Naš kralj je nosilec naše državne
suverenosti, človek kakor vsak
drugi kralj, na primer angleški
— državnotvorno kolo, ki omogo-
ča narodom, da obstoje. Kako
ste se mogli drzniti pisati o kra-
ljih ko o vozniku, ki zapoveduje
kam naj žival potegne, vi, ki vam
je bila naklonjena kraljeva pri-
lika za razgovor. Svoji lastni
materi ste se izneverili. Padli
ste na polju našega kmeta, ki z
utrjeno desnico orje, toda ob
zvoku vašega glasu bi mu padel
plug iz rok. Vprašajte našega
kmeta o tem, kar pišete, in ve-
rujte, da vam ne bo odgovoril.
Zagrinjalo se je pretrgalo, ne v
preteklost, ampak v sedanost."

"Huda nam prede v domovini.
Živeča nismo pridelali. Sedem
križev je šlo preko rame očeta.
Tako hudih časov se ne spomi-
njamo. Kaj bo, ne vemo. Eno
pa vemo, da tako, kakor gre se-
daj, ne more iti, zato ne bo šlo.
Zdaj vidimo kdo je kriv, da se
nam hudo godi. Ljudje so krivi,
ljudje sami, ker se boje ljudi.
Človek, ako se boji ljudi, pozabi
na ljudi, pozabi na vse, samo na
sebe ne pozabi. Zakaj, kadar se
človek boji ljudi, potem zida oko-
li sebe močno zidovje, da se
obrani ljudi, ki so se ravno tako

kakor on oborožili. V
stane mnogo dela. Kme-
akajo davki. Piši, ako
lje godi in v pismo vta-
šnega "rogača," da
terjalce."

Tu sta dve pismi in
bo gotovo potrdil in
v medsebojno zvezo.
kmet orje. Ej, še hu-
Jugoslaviji! Adamič je
dober, ko je pisal o nje-
Joseph Ko

Umetna radioaktiv-
nost

Sila, ki drži svet

Skoraj istočasno so
v znanstvenih labora-
torijih, Berlinu, Parizu in Lon-
donu odkritje, ki nam bo
še marsikakšno aktivno
in zlasti zgradbe atom-
ne energije.

Že dosedanjih poskusi
zali, da je mogoče do-
me s sproščujočimi se
mi žarki. Toda poskusi,
izvršili v zadnjem čas-
zu fizik Joliot in njeg-
Irena Curiejeva, hči z-
gospe Curiejeve, v Ber-
čarka Meitnerjeva in
lavec Philipp, v Lon-
Cockroft in Walton, so
da ima takšno obstrel-
atomske energijami
dico tudi to, da se obst-
snovi spreminjajo v ra-
ne snovi, t. j. v snovi,
tem same od sebe raz-
lje. Nedvomno gre za
tivistnost, kajti izžareva-
metno obravnavanih s
istim zakonom kakor
nje, radioaktivnost v do-
se izžarevanje v dolo-
su zmanjša na polovici
preteku istotolikšnega
zmanjša spet na polov-
na četrtino itd. Razlik-
tem, da se na umeten na-
po dosedanjih poskus-
le neznatno majhno
no žarenje, tako da ga
pripravami kmalu ni
paziti.

Navzlic temu pa so
utegnili ugotoviti po-
potu naravo novo nast-
aktivnih snovi. Poskus-
vršili v posameznih lab-
z različnimi snovmi, z
aluminijem, borom in
jem, iz teh treh snovi
po vrsti dušik, fosfor
Toda ta dušik, fosfor in
zelo razlikujejo od obi-
vin istega imena, mar-
sta jim malo drugačni.
ka za tako zvane "izot-
ke" prvin, kakršne je
znala že prej. Te izoto-
razpadajo, dočim so ob-
like trajne. Baš zato, da
dajo, jih v prosti naravi
izjem, dosedaj znanih
tivnih snovi, ne najde-
ko pa jih v posebnih
umetno ustvarimo in
no, da se bodo dale
praktično izkoriščati.
nam dokazujejo, da je
ko se temeljni kamni
elektroni, protoni, po-
neutroni, družijo v ste-
bolj mnogolik, nego
do danes. In to pom-
naprej v spoznanju
narave.

Stari Insul še vedno

Chicago. — Samuel
bil izpuščen iz zapor-
Njegovi prijatelji so
trudili, da bi dobili do-
pisnikov kaveje v vs-
000 in v sredo zvečer
nili, da bodo skušali
sulla na prosto v četrti
Insulovih advokatov
tiskej na sodišče za
kaveje.

Usnjarski delavci se

Peabody, Mass. — Us-
usnjarskih delavcev v
je sprejelo kompromis-
navo stavke ter se vr-
lo. Dogovor jim prak-
rantira zaprto delavni
čakuje se, da se na
nadaljnjih tisoč usnja-
lavcev pod sličnimi po-
sejimi

Spopad med policijo

Sioux City, Ia. — Tr-
poselnih je navzile
šnjo ječo kot protest
poru njih voditelja
Lakersa. Med policijo
ci je prišlo do spopa-
rem je bilo ranjenih
na obeh straneh.

Oboroženo pripravljane na Japonskem. Ne'aj poročajo, da so japonski militaristi odložili vojno z Rusijo na prihodnje leto.

Emile Zola:

GERMINAL

POSLOVENIL ALFONZ GSPAN

Res jih je čakal čvrsto zasidrani koš s pločevinastimi talnimi ploščami in gosto mrežasto ograjo. Maheu, Caharija, Levaque in Katarina so smuknili v huntu v ozadju, a ker je bilo prostora za pet ljudi, je tudi Štefan vstopil; toda vsi boljši prostori so bili zasedeni, stisniti se je moral k dekletu tako, da ga je tiščalo s komolcem v trebuh. Svetilka mu je bila v napoto, svetovali so mu, naj ji jo obesi v gumbnico na svojem suknjiču. Ni jih razumel, pač pa jo je nerodno držal v roki. Ljudje so neprestano vstopali nad njimi in pod njimi, zmedeno, kakor da nakladajo živino. Ali se že ne morejo spustiti dol, kaj se je pripetilo? Zdelo se mu je, da nestrpno čaka že nekaj dolgih minut. Naposled ga je stresel sunek in vse se je pogreznilo, vse reči krog njega so izginile; začutil je tesnobno omotico padca, ki mu je trgala drobovje. To je trajalo toliko časa, dokler je bil še na svetlem, dokler je šlo še skozi obe nadstropji sprejemališča, sredi vrtoglavega bega tramov. Potem pa, ko je padel v temo, aha, ga je tako omotilo, da ni mogel več jasno zaznavati svojih občutkov.

— Zdaj smo se odpeljali, je ravnodušno dejal Maheu.

Vsi so bili veseli. Štefan se je za hip vpraševal, ali se dviga ali pada. Bilo je, kakor da se sploh ne premika, ko je padal koš navpično, ne da bi se dotikal sprednjih tramov, a nenadoma se je spet vse nekako stresalo, v tramovju je čudno poskakovalo, da ga je bilo strah katastrofe. Drugače pa sploh ni razločeval sten aha za mrežo, ki je nanjo pritiskal obraz. Svetilke so slabo osvetljevale gnečo teles ob njegovih nogah. Zgolj paznikova svetilka s prostim plamenom je v sosednjem huntu bleščala kakor svetilnik.

— Ta ima štiri metre premera, ga je Maheu poučeval dalje. Leseni opaž bi moral pač že izmenjati, ker na vseh krajih prepušča vodo. Pazite! zdaj prihajamo na nivo. Ali slišite?

Štefan se je pravkar vpraševal, kako da tako lije. Najprej je zazvenelo nekaj težkih kapelj na strehi koša, kakor od početka o kaki plohi; zdaj je deževalo huje, dež je lil v curkih in se naposled spremenil v pravi pravcati naliv. Brez dvoma je bila streha koša preluknjana, kajti curek vode, ki mu je tekela na pleča, ga je do kože premočil. Po pasje je postajalo mraz, pogrezali so se v črno vlogo, ko jih je mahoma obsjall slepeč svit, privid neke kaverne, kjer so se kakor v siju bliska kretali ljudje. A takoj so spet omahnili v nič.

Maheu je dejal: — To je prvo nakladališče. Zdaj smo tri sto dvajset metrov globoko. Kaj, kakšna histrost!

Dvignil je svetilko in posvetil na sprednji tram, ki je drčal kakor tračnica pod vlakom, bržečim z vso paro; razen tega pa ni videl ničesar. Preleteli so še tri nakladališča, njihova svetloba je kar švignila mimo njih. Glušči dež je udarjal v temi.

— Kako je to globoko! je zašepetal Štefan. To padanje je moralo trajati pač že več ur. Vse ga je bolelo od nerodnega položaja, v katerem je bil, a se ni upal premakniti. Zlasti Katarinin komolec ga je hudo tiščal. Niti besede ni črnila, čutil jo je le pokraj sebe, ker ga je grela. Ko se je naposled koš ustavil na dnu, v globini pet sto štiri in petdesetih metrov, in ko so mu povedali, da je trajala vožnja navzdol vsega natanko eno minuto, se je začudil. A zvok zapahov, ki so se zataknili, in pa občutek, da ima trdna tla pod nogami, sta ga takoj navdala z dobro voljo, da je za šalo kar tikal Katarino.

— Kaj pa imaš pod kožo, da si tako gorak? — Pri moji veri, da imam tvoj komolec v trebuhu.

Zdaj je tudi ona bruhnila v smeh. Ali je slep, da jo ima še zmerom za fanta! Ali ima oči zavezane?

— Veš, kje imaš moj komolec — v očeh! mu

je odgovorila in vsi so se smejali na vsa usta, a mladenič se je začudil in ni mogel tega razumeti.

Koš se je praznil. Delavci so šli preko nakladališča, dvorane, vsekane v skalo in obzidane z obokom, ki so jo razsvetljevale tri velike svetilke, goreče z odprtim plamenom. Po železnih talnih ploščah so nakladači silovito vlačili polne hunte. Od zidov je zaudarjal vonj po kleti, s solitrom prežeto svežino so prevevale gorke sape, prihajajoče iz bližnjega hleva. Štirje rovi so tu zazevali.

— Todle, je dejal Maheu Štefanu. Niste še tam, dva dobra kilometra imamo še hoje.

Delavci so se razhajali in se razgubljali v gručaj v globini teh črnih duplin. Kakih petnajst jih je krenilo na levo; Štefan je stopal zadnji, za Maheu, pred njim pa so hodili Katarina, Caharija in Levaque. Bil je lep izvojni rov, ki je vodil preko sloja, vsekane je bil v tako trdno skalo, da ga je bilo treba le ponekod podzidati. Drug za drugim so stopali brez besede ter si svetili s šibkimi plamenčki svojih svetilk. Štefan je pri vsakem koraku kam zadeval in se izpodtikal ob tračnice. Že nekaj časa ga je vznemirjal zamolkel šum, oddaljen šum nevihte, ki se je zdel, kakor da silovito narašča in prihaja iz osrčja zemlje. Ali je to grom kakega usada, troč nad njihovimi glavami tisto ogromno maso, ki jih loči od belega dne? Svetloba je razpršila temo, čutil je, da se stresa skala. Ko pa se je kakor njegovi tovariši postavil ob zid, je videl, kako prihaja naravnost proti njemu debel bel konj, ki je vprežen pred vlak huntov. Na prvem huntu je sedel Bebert in držal za vajeti, medtem ko je Jeanlin tekkel bos za zadnjo trugo, opiraje se s pestmi ob njen rob.

Spet so šli naprej. Nekoliko dalje so prišli do križišča, dva nova rova sta se odprla in gruča se je vnovič razcepila. Tako so se delavci polagoma porazdelili po vseh odkopih rudnika. Tu je bil zdaj izvojni rov, podprt z lesenim podporjem, hrastove stojke so nosile streho in odevale krušljivo kamenje s preobleko iz tramov, izza katere so se videli listi škrljencev, sljuda se je bleščala in kazala se je drsnata masa temnega, hrpavega peščenca. Vlaki praznih ali polnih huntov so se neprestano vozili mimo, se križali in grmeli, ko so jih prevzale v temi nerazločne živali, utvare, ki kopitajo. Na dvojnem tiru izogibališča je stal vlak huntov, kakor da dremlje dolga, črna kača, konj pred njim pa je hrzal, tako je bil potopljen v temo, da se je zdel njegov nerazločni zadek kakor skala, ki je padla z oboka. Ventilacijska vrata so loputala in se spet rahlo zapirala. In čim dalje so šli, tem ožji in nižji je bil rov, tem bolj vegast je bil strop, da so se morala hrbitišča neprestano upogibati.

Štefan se je močno udaril v glavo. Da ni imel usnjene čepice, bi si bil razbil črepinjo. Kljub temu pa je pazno prežal na vsak gib Maheuev, čigar mračna senca se je odražala v svitu svetilke. Niti en delavec ni kam zadel, poznati so morali pač sleherni vzboklino, sleherni grčo na gredah, sleherni žmulo skale. Mladeniča so motila tudi spolzka tla, ki so bila bolj in bolj razmočena. Včasih je bredel prava močvirja, ki jih je občutil po mastnem blatu, lepečem se mu na noge. Toda najbolj ga je osupnilo naglo menjavanje toplote. Na dnu šahta je bilo zelo hladno in po izvoznem rovu, skozi katerega je prihajal zrak za ves rudnik, je vlekel med tesnimi stenami tako silovit leden veter, da je bil kakor pravi vihar. Potem pa, ko so prispeli globlje v druge rove, ki je vanje prišlo le malo prepriha, je veter ponehal, a naraščala je toplota, dušljiva toplota, težka kakor svinec.

Maheu ni več odprl ust. Zavil je na desno v nov rov, in ne da bi se okrenil, je dejal Štefanu samo:

— Viljemova žila.

(Dalje prihodnjé.)

dvorano, kjer je večer za večerom igral bridž. Zakaj hotel je enkrat za vselej imeti mir pred nezaželenimi snubci.

Dva gospoda sta stopila v vežo vile.

— Ali bi lahko govorila z Miss Molly Elroyev?

— Zdalje je v kopeli, nato se pa misli odpeljati na dirkališče.

Gospoda sta počakala. Kmalu nato je stopila v vežo vitka ženska postava.

— Gospoda želita?

— Dovolite. . . . Spoštljivo sta se priklonila, potegnili iz žepa revolverje in jih namerila na služinčad.

— Malce netaktno, je dejala Miss Elroyeva, čeprav ni brez zanimivosti. Kaj bi rada?

— Z nama morate, gospodična. Zunaj čaka avto, udoben voz, najnovejši tip Chryslerja. Nič se vam ne bo treba pritoževati.

Gospoda sta vzela damo v sredi in z revolverji, naperjenimi na blede obraze slug, zapustila vilo. Zunaj je zarohnel motor, troba je bučno zatrobila in že je zdrvel mimo razkošen

avto in izginil za prihodnjim vogalom. . . .

Mister Elroy je od togote tekal po vili gor in dol. Telefonični policiji. Hrulil sluge, razbijal s pestjo po mizi in požiral solze ob pogledu na sliko svoje hčere. Vzlic vsemu gnevu se mu je pa odprlo spoznanje, da bi bil pametneje storil, če bi bil dal Molly kakšnemu sestradanemu umetniku za ženo, potem se mu ne bi bilo to pripetilo. Bog ve, kaj se zdaj že godi z njo. . . .

In ves obupan se je sesedel za pisalno mizo.

— Kako se počutite pri nas roparjih? je vprašal mlad mož Miss Elroyeva.

— Hm. . . . čisto prijetno! Pogledala je mladega moža, ki se ji je bil predstavil za Robbyja, in nato s posebnim poudarkom dodala. — Prav prijetno celo!

In postajalo je čedalje prijetnejše, zakaj Robby je svoji jetnici s čudovito vztrajnostjo delal družbo.

— Kdaj mislite, da vas bo vaš oče odkupil? — To me kaj malo zanima? je odvrgla Molly in nagnila sko-

delico čaja do konca. Bila sta v baru; ostali svet zanju ni obstajal.

Pred mistr Elroya je stopil mož s krinko.

— Mislim, mister, da ste se že omeščali. S pomočjo policije niste prišli niti korak dalje. Besedo vam da, da ne boste ničesar opravili. Vaša hčerka se je pač izgubila. . . .

— Trideset tisoč! je odvrgnil mister Elroy, od togote rdeč ko vrtinca.

— Petdeset tisoč, je odgovoril zakrinkanec mirno kakor rojen baron.

— Ven! je zarjul Elroy.

Mož s krinko se je vljudno priklonil in šel. Toda še preden je bil spodaj, ga je Elroy že dohitel.

— Kje naj položim teh petdeset tisoč? je zaškrta.

— V Kansaški banki, mister. Na ime Wrangle.

— Jutri bodo deponirani. — Potem boste jutri lahko pritisnili Miss Molly na svoje srce.

— Pasji izmeček! je zaškrta Elroy.

— Vaš vdani sluga! je odvrgnil z vljudnim poklonom mož s krinko in zapustil vilo.

Od devetih zjutraj je bilo petdeset tisoč dolarjev deponiranih v Kansaški banki. Ob desetih je zletela Miss Molly Elroyeva svojemu očetu v objem.

— Kako se ti je godilo, otrok moj?

— Imenitno!

— Ali si hudo trpela?

— Prav nič, očka!

— Ali si srečna, da sem te odkupil?

— Prav za prav, očka — ne!

— Takšna nesramnost! Elroy je besno zaloputnil vrata za seboj. Molly je pa v svoji sobi vneto premišljala, kdaj bo spet videla lepega Robbyja. — Strašno! In petdeset tisoč dolarjev tudi nima. . . . Jaz nesrečnica! Ni mi usojeno, da bi bila srečna. . . .

— Vašo hčerko hočem za ženo, mister Elroy. — Hočete? Ali mar veste, da vas tudi moja hči hoče? — To bomo že videli. — Pa če jaz nočem? — To mi je pa čisto vseeno. Elroy je kar odrevenel spricho tolikane predrznosti.

— Kaj ste pa, gospod?

— Nič.

— Nič? — Vsak človek mora nekaj biti!

— Po vaših nazorih ne, mister Elroy. Zadosti je, da ima petdeset tisoč dolarjev v Kansaški banki.

— In vi jih imate?

— Mladi mož je prikimal. Potem je pokazal bančno knjižico. — Hudiča! je ušlo osuplemu mistr Elroyju. Poklical je Molly.

— Tale mož bi te rad vzel. Ima petdeset tisoč dolarjev v Kansaški banki. Oglej si ga!

Deklici se je raztegnil obraz. Prav nič se ji ni dalo na tak način smukniti v zakon, dobro vedoč, da iz njega ne bi bilo tako lahko ven — vrhu tega ji je bil še zmerom kakdo drugi v spominu.

— Kje ta osel?

— Evo me! je rekel mladi mož in stopil naprej.

— Robby! je zavrisnila Molly in mu padla okoli vratu.

— Ali se poročiva?

— Poročiva se! in poljub je zapečatil voljo dveh ljudi.

Governer "Alfalfa Bill" Murray v Oklahomi je z milico ustavil prodajo neke farme neplačanih davkov.

"Ali ga mar poznaš?" se je začudil oče.

— Seveda! Saj je on tisti, ki me je ugrabil in potem tako lepo ravnal z menoj.

— Po tem takem sem torej jaz plačal teh petdeset tisoč dolarjev, ki jih on zdaj. . . .

Oba sta smeje se prikimala. — To je pa že višek! Policijo pokličem!

— Spomnite se svoje izjave v kazinu, mister Elroy, je pripomnil mladi mož. — Kdor je mož, drži svojo besedo! . . .

Tisti večer ni mister Elroy v kazinu nobene partije dobil.

POLLETNI "DOPUST" ZA 20.000 RUDARJEV

Francija je poslala domov 20.000 poljskih rudarjev

Iz Pariza poročajo, da je francoski minister za delo odredil, da mora 20.000 poljskih rudarjev, ki so zaposleni v francoskih rudnikih, oditi na polletni dopust v domovino. Potne stroške bo pokrila Francija iz državne blagajne, odnosno podjetja, pri katerih so rudarji zaposleni. Na Poljskem pa presojajo ta ukrep drugače. V njem vidijo indirektno izgon svojih rudarjev, ki so že nad deset let bili zaposleni v francoskih rudnikih kot kopači rud, ki nesejo francoskim lastnikom rudnikov ogromne dobičke.

Pri sedanjem izredno težavnem stanju poljske rudniške industrije pomeni povratek 20.000 rudarjev, ki imajo s seboj tudi družine in štejejo v vsem 75.000 glav, hud udarec. Doma ne bodo mogli Poljaki svojih rudarjev nikjer zaposliti, ker ni dela niti za tiste, ki so doslej ostali na Poljskem. Ta stvar bo gotovo tudi precej skalila francoskopoljske prijateljske odnose.

Ob istem času pa prihaja iz varšavskih gospodarskih krogov vest, da bo poljsko-francoska

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

premogovna železniška Gornja Šlezija-Gdynja li la, uprava železnice pa b v poljske roke. Poljaki ločili za to rešitev zato, jim Francozi prvotno denarno pomoč, nato pa polnili dane obveznosti. Je zašla v finančne težave, ki so jo obeta od bo železnica poslej v dom bo, boljše prosperiteto neodvisnost, torej dvoječek.

Očetove potrpežljivost konec: Lizika je dobila porcijsko. Vsa objokana za boko užaljena: "Zaka štorklja prinesla takšno nima moža!"

30-dnevna razprodaja Kokošjereja

Je sedaj samo 60 centov prosto, v stari kraj pa 60 12c več. Naročila sprejme znamkah po 3c, še rajši pa v Knjiga obsega 100 strani velikih z mnogimi slikami sem najmodernejšo metodo rutine, kakor valjenje in piščancev, prebranje kokoš nje, krmiljenje, luči pri ko rutinske bolezni, zdravljenje kokošnjaki in naprave. Kd no prečital to knjigo ne be val nobene dodatne. Rojak čas, da pridete do dobre knjige. Ne zamudite te pri ja reja v 2 jezikih, v slov angleškem, ter tretja izdaja viranje bodo samo po 50c kojnjaji razprodaja.

FRANK LUKANCI Box 6 Midway, Pa. Washington

INSURANCE COMP

bo kupila vsak prvi Mo je defaultiran in plačam vini, po najvišji cen se zvečer na: 2532 So Ave., Chicago.

DA USTREŽEMO NEK

ČLANOM

ki so želeli naročiti si ceni knjigo THE NATI TURN, katero je spisal mič smo jih naročili še deset knjig. Torej sed z vašim naročilom pre ga polde. Z naročilom tudi Money Order \$3 knjiga stane s poštni Naročila pošljite na PROSVETA, 2657 S. Ave., Chicago, Ill. — Godina, upravitelj.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hr slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLA S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene umerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4964

Chicago, Ill.

Tu se dolo ne kaže tudi vsa ostala pošta

MOŽ BESEDA

Mister Elroy je zagrmel s pestjo po mizi in zavpil, da so ga vsi lahko slišali:

— Moja hči bo vzela takšnega moža, ki ima najmanj 50.000 dolarjev v Kansaški banki!

S tem je odrezal vsak ugovor. Zakaj pred Elroyem so imeli ljudje svet strah, saj je bil lastnik nič manj ko 27 železniških prog, ki so vezale Kansas City z vsemi vetrovi sveta. Sicer je bil že marsikateri snubec stopil na plan, ki ni imel samo 50.000 dolarjev v banki, ampak še več, saj je bila Miss Molly Elroy lepotica in pravo nasprotje svoje ga očeta; toda vsi so imeli smolo, da niso bili gospodični Molly všeč in da jih je gladko zavrnila.

Pa tisti, ki so ji bili všeč? Nekateri med njimi so bili uradniki, potem je prišel neki igralec, nato goslarški virtuos in naposled neki stavbenik. Mister Elroy jih je s svojimi krepkimi rokami naglo odpravil skozi vrata.

— Ali ste razumeli? je zagrmel mister Elroy v kazinasko